

20 AASTAT

üheskoos

20 aastat Eesti, Küprose, Leedu, Läti, Malta,
Poola, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi ja Ungari
ühinemisest ELiga

20 AASTAT üheskoos - 20 aastat Eesti, Küprose, Leedu, Läti, Malta, Poola, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi ja Ungari ühinemisest ELiga

Euroopa Komisjon
Teabevahetuse peadirektoraat
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

PDF ISBN 978-92-68-14736-8 doi:10.2775/532583 NA-09-24-244-ET-N

Euroopa Komisjon ei vastuta taaskasutamisest tulenevate võimalike tagajärgede eest.

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2024

©Euroopa Liit, 2024

Komisjoni rakendatavad dokumentide taaskasutamise põhimõtted on sätestatud komisjoni 12. detsembri 2011. aasta otsuses 2011/833/EL komisjoni dokumentide taaskasutamise kohta (ELT L 330, 14.12.2011, lk 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>). Kui ei ole märgitud teisiti, on käesoleva dokumendi taaskasutamine lubatud Creative Commons Attribution 4.0 Internationali (CC BY 4.0) litsentsi alusel (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). See tähendab, et taaskasutamine on lubatud, kui on viidatud allikale ja märgitud kõik muudatused.

Selliste elementide kasutamiseks või paljundamiseks, mis ei kuulu Euroopa Liidule, võib olla vaja taotleda luba otse õiguste omajalt.

AUTORIÕIGUS

Kõik pildid © Euroopa Liit, kui ei ole märgitud teisiti.

Sisukord

Rohkem võimalusi inimestele ja parem elukvaliteet	4
Majanduskasvu, töökohtade ja heaolu loomine	6
Euroopa tööstuse ja oluliste sektorite konkurentsivõime suurendamine	8
Investeerimine meie liitu	10
Innovatsiooni ja teadusuuringute edendamine	12
Solidaarsus	13
Euroopa rolli tugevdamine maailmas	15

20 aastat tagasi kasvas meie Euroopa perekond suuremaks. 1. mail 2004 said Eesti, Küprose, Leedu, Läti, Malta, Poola, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi ja Ungari kodanikud ka Euroopa Liidu kodanikeks. Üleöö sai liidust võimsam poliitiline, majanduslik ja kultuuriline üksus, mis ulatub Tallinnast Lissaboni, Vallettast Stockholmi ja Dublinist Nikosiasse. Bulgaaria, Rumeenia ja Horvaatia ühinemine mõni aasta hiljem muutis Euroopa Liidu veelgi tugevamaks.

Viimase kahe aastakümne jooksul on kogu Euroopa Liidus toimunud märkimisväärselt muutusi. 450 miljonit eurooplast on saanud suuremas liidus vabalt liikuda. Kodanikel on kindlamad õigused ja vabadused. Tugevdatud on demokraatiat ja õigusriiki, kuigi neid on ka mõnikord proovile pandud. Nii inimeste kui ka ettevõtjate jaoks on tekkinud uusi võimalusi.

2004. aasta suure laienemise järel sai EList üks maailma suurimaid ühtseid turge. Oleme näinud majanduskasvu ja heaolu paranemist. Viimase 20 aasta jooksul on tänu ELi investeeringutele ja fondidele rajatud 27 liikmesriigis kogu meie maailmajagu hõlmav moodne taristu ja ühendused. Euroopa ühiskonnale on toonud see kaasa rohkem uuendusi, avaliku ja erasektori investeeringuid, kaupade, teenuste, kapitali ja inimeste vaba liikumise, kõrgemad standardid ja suuremad võimalused.

See ei ole alati kerge olnud. Uued liikmesriigid pidid kohanema uute õigusnormidega kõigis sektorites. Kuigi nad võitsid uusi võimalusi ja said juurdepääsu suuremale turule, pidid nad siiski toime tulema ka suurenenud konkurentsiaga. Ka seniste liikmesriikide teatavad sektorid pidid muutustega kohanema. Selles küsimuses on Euroopa Liidul piisavalt vahendeid, et tagada õiglus ja leevendada nende muutuste mõju. Mitmesugused fondid ja toetusvahendid, sealhulgas ühtekuuluvusfondid, on aidanud tagada, et keegi maha ei jääks.

Laienemine on olnud edukas. See on aidanud liikmesriikidel paremini mõista Euroopa ja üleilmseid probleeme. Kuigi finantskriis, COVID-19 pandeemia, Venemaa agressioon Ukraina vastu ja viimasel ajal ka sõda Lähis-Idas on pannud proovile ELi ühtsuse, on laienenud liit alati suutnud reageerida ja tulemusi saavutada.

Täna on EL tugevam koos kümne liikmesriigiga, kes ühinesid kakskümmend aastat tagasi. Ja igal riigil läheb tänu ELi liikmesusele paremini.

Eurobaromeetri uuringu kohaselt usub keskmiselt **79% kodanikest, kes elavad 20 aasta eest ühinenud liikmesriikides, et nende riik on saanud ELi liikmeks olemisest kasu.**

Samuti usub **70% nende 15 riigi kodanikest, kes olid sel ajal juba liikmed, et ELi liikmesus on olnud kasulik** (võrreldes 53%ga 2004. aastal).

© FREDERICK FLORIN/AFP via Getty Images

Rohkem võimalusi inimestele ja parem elukvaliteet

Laienemine on loonud kõigi liikmesriikide kodanikele rohkem võimalusi õppida ja töötada kõikjal Euroopa Liidus. Alates 2004. aastast on üle 2,7 miljoni inimese neist kümnest riigist kasutanud võimalust õppida ja õpetada välismaal. Samal ajal on tänu programmile „Erasmus+“ õppinud nende riikide ülikoolides üle 600 000 noore teistest ELi riikidest.

Kümnest 2004. aastal ühinenud liikmesriigist üheksa on täielikult ühinenud Schengeni alaga, mis on maailma suurim vaba reisimise ala ning tagab sujuva ja turvalise reisimise. Jätkatakse tööd Küprose edasiseks integreerimiseks Schengeni alaga, võttes samal ajal arvesse riigi erilist olukorda.

Samal ajal on ühised eeskirjad, operatiivkoostöö ja ELi toetus võimaldanud liikmesriikidel teha tõhusamat koostööd piiriülese kuritegevuse tõkestamiseks. See on aidanud võidelda näiteks ebaseadusliku uimastikaubanduse, rahapesu ja internetikuritegevuse vastu.

Viimase 20 aasta jooksul on Euroopa Liit teinud märkimisväärseid edusamme ka sotsiaalsete õiguste, tervise- ja keskkonnakaitse,

jäätmekäitluse, tarbijate õiguste ja tooteohutuse valdkonnas, aidates seeläbi parandada inimeste üldist elukvaliteeti. Kümme 2004. aastal ühinenud riiki ei ole mitte ainult neist rangematest standarditest kasu saanud, vaid on aidanud neid ka kujundada. Praegu on kogu liidus loodus paremini hoitud, linnade õhk puhtam ja eraelu puutumatus kaitstud.

Alates 2004. aastast on programmis „Erasmus+“ osalenud üle 2,7 miljoni noore kümnest uuest liikmesriigist.

Alates ELiga ühinemisest on 10 liikmesriiki suurendanud olmejäätmete ringlussevõttu. Aastatel 2004–2022 parandasid muu hulgas Slovakkia, Leedu, Sloveenia ja Läti oma ringlussevõtu määra rohkem kui 40 protsendipunkti võrra.

Keskmine oodatav eluiga 2004. aastal ELiga ühinenud riikides on 20 aasta jooksul tõusnud 75 aastalt 79 aastale, jõudes peaaegu järele EL 27 keskmisele, mis on 81 aastat.

Viimase Eurobaromeetri standarduuringu kohaselt on Euroopa Liiduga 20 aastat tagasi ühinenud inimeste rahulolu eluga tõusnud 68%-lt 2004. aastal 89%-le 2024. aastal.

Majanduskasvu, töökohtade ja heaolu loomine

Vaatamata ülemaailmsele majanduslangusele on ELi majandus viimase 20 aasta jooksul kasvanud 27%. Euroopa Liiduga 2004. aastal ühinenud riikide majanduskasv on olnud märkimisväärne. Näiteks Poola ja Malta majandus on enam kui kahekordistunud. Slovakkia majandus on kasvanud 80%. **Kõigi uuemate liikmesriikide majanduse maht läheneb püsivalt EL 27 keskmisele.**

Riigid, kes 2004. aasta laienemise ajal juba olid liikmed, on samuti kogunud majanduskasvu ja heaolu. Hispaania eksport neisse kümnesse riiki on viimase 20 aasta jooksul kahekordistunud. Itaalia kaubavahetus nende riikidega on sellest ajast alates suurenenud 77%. Ka Leedu ja Rootsi vaheline kaubandus on oluliselt kasvanud. Vähem kui kahe aastakümne jooksul on sisemine kaubavoog ELis kasvanud rohkem kui 40%.

Ja inimesed on seda kasvu otseselt kogunud. Aastatel 2004–2023 on reaalpalk kümnes riigis kahekordistunud ja vaesuse tase on vähenenud poole võrra. **Viimase 20 aasta jooksul ELis loodud 26 miljonist uuest töökohast 6 miljonit on loodud kümnes uues ELi liikmesriigis.**

Kümne 2004. aastal ELiga ühinenud liikmesriigi majandus on püsivalt kasvanud: Eestis on kogurahvatulu suurenenud keskmiselt üle 8% aastas, samal ajal kui Poola, Slovakkia, Malta ja Läti kogurahvatulu kasvas keskmiselt üle 7%.

Kümne uue liikmesriigi keskmine SKP elaniku kohta tõusis 59%-lt EL 27 keskmisest 2004. aastal 81%-le 2022. aastal.

Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse tase neis liikmesriikides on **märkimisväärselt langenud: 37%-lt 2005. aastal 17%-le 2020. aastal.** Vaesuse ohus olevate laste arv vähenes samal perioodil 41%-lt 17%-le.

Kõrgharidusega 25–34aastaste inimeste osakaal on kümnes liikmesriigis pärast ühinemist **suurenenud peaaegu 20 protsendipunkti võrra.**

Kümnest liikmesriigist seitse on võtnud kasutusele euro. Sloveenia võttis selle kasutusele esimesena 2007. aastal, Leedu tegi seda 2015. aastal. See on võimaldanud rohkematel ettevõtjatel ja kodanikel saada ühtsest turust täit kasu ilma vahetuskursist tulenevate riskideta.

Euroopa tööstuse ja oluliste sektorite konkurentsivõime suurendamine

Tänu laienenud ühtse turu pakutavale mastaabisäästule on Euroopa tööstus kasvanud, alates Poola elektroonikatööstusest kuni Saksamaa autotootmissektorini. Euroopa tööstus on saavutanud parema juurdepääsu peamistele sisenditele, näiteks kriitilise tähtsusega toorainetele. Ettevõtjad saavad nüüd hõlpsasti hankida vaske Küprosel, koobaltit Tšehhist, haruldasi muldmetalle Leedust ja niklit Slovakiast.

ELi suurem liikmete arv on loonud ka võimalusi müüa põllumajanduslikke toiduaineid suuremal turul, pakkudes kodanikele suuremat valikut kvaliteetseid tooteid.

Kümme uut liikmesriiki on rikastanud ELi põllumajanduse mitmekesisust erinevate põllumajandustraditsioonide, põllukultuuride, kariloomade ja kvaliteetsete toodetega.

Põllumajandustoodangu väärtus on nendes riikides viimase kahe aastakümne jooksul kolmekordistunud, ületades 68 miljardit eurot.

„Põllumajandustoodangu väärtus on nendes kümnes liikmesriigis viimase kahe aastakümne jooksul kolmekordistunud, ületades 68 miljardit eurot.“

© NurPhoto via Getty Image

„Tänu laienenud ühtse turu pakutavale mastaabisäästule on Euroopa tööstus kasvanud, alates Poola elektroonikatööstusest kuni Saksamaa autotootmissektorini.“

Juurdepääs suuremale ühtsele turule on Euroopa tööstusele kasu toonud. Aastatel 2004–2022 kahekordistas Slovakkia põhimetallide tootmist ning Tšehhi enam kui kahekordistas pabertoodete tootmist.

ELi ühine põllumajanduspoliitika on aidanud ajakohastada põllumajandus- ja toiduainetööstust kümnes liikmesriigis.

Eurooplased saavad nautida kõikjal liidus toodetud kvaliteetseid toiduaineid ja tooteid. ELi kaitstud päritolunimetustega toodete loetellu on lisatud üle 280 toote kümnest uuest riigist, alates Gozo veinist kuni slovakkia hapukapsani.

Investeeringud meie liitu

Viimase 20 aasta jooksul on EL teinud märkimisväärsed investeeringud taristusse, et muuta Euroopa paremaks elu- ja töökohaks – alates maanteedest kuni torujuhtmete, ühistranspordi, ühenduvuse, andmekeskuste ja piiriülese taristuni.

Euroopa transpordiühendusi on laiendatud ja täiustatud, nii et ühendatud on kõik Euroopa osad. Näiteks Sloveenial on nüüd laiendatud elektrirongivõrk, ELi investeeringud on aidanud kaasa ka metrooliinide arendamisele Ungaris. Ettevalmistamisel on veel palju projekte – näiteks Rail Baltica ühendab Balti riike ülejäänud Euroopaga ning tugevdab sidemeid Soome ja teiste Euroopa Liidu riikide vahel.

Meie integreeritud energiaturg – muu hulgas Malta ja Itaalia ühendatud elektrivõrkudega ning Taanit ja Poolat ühendavate gaasiühendustega – aitab meil toime tulla kriisidega, näiteks siis, kui Venemaa vähendas gaasitarneid. ELi liikmesriigid on teinud koostööd, et tagada turvalisemad ja kestlikumad energiatarned, edendada üleminekut puhtale energiale ja vähendada meie sõltuvust Venemaa fossiilkütustest.

*„Rail Baltica ühendab
Balti riigid ülejäänud
Euroopaga.“*

Tänu ELi suurtele investeeringutele on kiirete lairibavõrkude ja internetiühenduse kättesaadavus kogu ELis jõudsalt paranenud. Digivaldkonna liidrid, näiteks Eesti, aitavad luua uusi e-valitsuse teenuseid. Kõikjal Euroopas on miljonid inimesed saanud juurdepääsu 5G-võrgule. Lisaks on kõik ELi kodanikud saanud kasu mobiilside rändlustasude kaotamisest, vältides lisakulusid 27 liikmesriigis reisides tehtud kõnede või tekstisõnumite eest. ELi investeeringud aitavad veelgi parandada ühenduvust ja võrgu vastupidavust, näiteks uus kiudoptiline ühendus Rootsi ja Soome ning Balti riikide vahel.

Taasterahastuga „NextGenerationEU“ läheme veel kaugemale. **Selle üle 800 miljardi euro suuruse investeeringuga rahastatakse sadu projekte, alates avamere tuuleparkidest kuni elektrirongideni, tippasemel digitaalteenustest kuni maailmatasemel meditsiinikeskusteni, mis loovad kvaliteetseid töökohti kõigis 27 liikmesriigis.**

Kuna meid ümbritsev strateegiline keskkond muutub pidevalt ja Euroopa peab tõhustama kaitset, osalevad kõik liikmesriigid sellealastes jõupingutustes – alates Eesti kaitseuringutest kuni õhusõidukite arendamiseni Rootsis ja laskemoona tootmiseni Poolas.

ELi ühtekuuluvuspoliitika vahendite ja Euroopa ühendamise rahastu toel on **Euroopa transpordivõrk muutunud ja laienenud.** Poolas, Ungaris ja Slovakkias on kiirteede pikkus viimase kahe aastakümne jooksul kolmekordistunud. Alates 2004. aastast on Leedu raudteevõrk laienenud 200 kilomeetri võrra.

Viimase 20 aasta jooksul on ELil õnnestunud parandada oma majanduse energiatõhusust. Kogu EL on vähendanud oma majanduse energiamahukust peaaegu 33%. Kõnealused kümme liikmesriiki on teinud veelgi suuremaid edusamme, vähendades oma majanduse energiamahukust enam kui 40%.

Innovatsiooni ja teadusuuringute edendamine

Viimase 20 aasta jooksul on Euroopa Liidus toimunud arvukalt teaduslikke läbimurdeid ja loomingulisi uuendusi, näiteks haiguste ennetamise ja vähiravi valdkonnas. Paljud neist on toimunud kümnes uues ELi riigis või on kauaaegsete ja uuemate liikmesriikide teadlaste ELi rahalise toetusega koostöö tulemus.

Ungari ja Prantsusmaa teadlased on edendanud teadusuuringuid ainete valdkonnas ning saanud oma töö eest Nobeli füüsikapreemia. Lätist Hispaaniani on teadlased teinud tihedat koostööd näiteks selle nimel, et suurendada meie teadmisi genoomidest.

„Viimase 20 aasta jooksul on Euroopa Liidus toimunud arvukalt teaduslikke läbimurdeid ja loomingulisi uuendusi.“

Tšehhi, Ungari, Itaalia, Saksamaa ja teised teevad koostööd, et ehitada **maailma suurim ja arenenum suure võimsusega laserite taristu.**

Solidaarsus

Alates üleujutustest kuni metsatulekahjudeni, maavärinatest kuni meditsiiniliste hädaolukordadeni on 27 liikmesriiki andnud katastroofide korral üksteisele elutähtsat abi.

Kõik ELi riigid on viimase 20 aasta jooksul andnud ELi elanikkonnakaitse mehhanismi kaudu toetust kõikjal Euroopas ja ka mujal. Näiteid on hulgaliselt. Viis liikmesriiki ruttasid 2010. aasta äkktulvade järel Ungarile abi andma. 2022. aasta suvel tulid Austria tuletõrjujad appi Sloveeniale, kus möllasid laastavad metsa- ja maastikupõlengud. Eelmisel suvel läksid Slovakkia tuletõrjujad appi Kreekale, kui viimane võitles ennenägematute metsa- ja maastikupõlengutega.

Alates Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja esimesest päevast on ELi liikmesriigid teinud koostööd, et toetada Ukraina rahvast. Logistikakeskused Poolas ja Slovakkias ning Rumeenias on aidanud suunata kogu liidust tulevat abi. EL on andnud ajutise kaitse rohkem kui 4,1 miljonile Ukraina põgenikule, kellest peaaegu 1,7 miljonit on vastu võetud 2004. aastal ühinenud liikmesriikide poolt.

ELi liikmesriigid on teinud koostööd, et anda hädaabi teistele riikidele ja üksteisele, vastates enam kui 700 abitaotlusele, mis on alates 2004. aastast ELi kodanikukaitse mehhanismi kaudu esitatud.

Ungaris, Poolas, Leedus ja Sloveenias asuvad **rescEU meditsiinitarvete varud** ning tegevusvalmis tuletõrjelennukid Küprosel ja helikopterid Tšehhis on **võimaldanud ELil suunata toetust kiiresti kõigisse 27 liikmesriiki.**

Poolas asub ELi meditsiinilise evakuatsiooni keskus Ukraina patsientide jaoks, kes vajavad kiiresti ravi. Praeguseks **on üle viidud enam kui 3200 inimest, kes vajavad spetsialiseeritud tervishoiuteenuseid Euroopa haiglates.**

Küpros on juhtpositsioonil merekoridoris, mis suunab humanitaarabi Palestiina rahvale.

Euroopa rolli tugevdamine maailmas

Viimase 20 aasta jooksul on Euroopa hääl maailmaareenil tugevnenud – ükskõik, kas innustatakse maailma võtma meetmeid kliimamuutuste vastu, võitlema pandeemia vastu või edendama demokraatiat.

Kümne uue liikmesriigi lisandumine on suurendanud meie majanduslikku jõudu kogu maailmas. Suurem ühtne turg on muutnud ELi veelgi atraktiivsemaks kaubanduspartneriks, mis on võimaldanud meil luua uusi võimalusi välismaal. Alates 2004. aastast on ülemaailmne rahvusvaheline kaubandus kasvanud 3 triljoni euro võrra, ulatudes 2023. aastal 5 triljoni euroni.

Suurem liit on tugevdanud ka Euroopa rolli juhtiva humanitaarabi andjana. Euroopa humanitaarabi nii Ukrainas, Gazas kui ka Sudaanis annavad ELi eri paigust pärit abitöötajad, sealhulgas Poola valitsusvälised organisatsioonid, Tšehhi humanitaarpartnerid ja Küprose abitöötajad.

Laienemine on edendanud heaolu, tugevdanud demokraatiat ja taganud stabiilsuse kogu Euroopa Liidus.

27 liikmesriigiga on EL muutunud tugevamaks geopoliitiliseks jõuks.

„27 liikmesriigiga on EL muutunud tugevamaks geopoliitiliseks jõuks.“

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus